

BLÅBOKA

STATSBYGG

GENERELLE OG SPESIELLE

KONTRAKTSBESTEMMELSER

FOR

ENTREPRISER

Innhold

DEL I 4

GENERELLE KONTRAKTSBESTEMMELSER.....	4
1 Definisjoner - Byggherre (NS 8405 pkt 2.2)	4
2 Partenes representanter (NS 8405 pkt 6)	4
3 Varsler og krav (NS 8405 pkt 8).....	4
4 Sikkerhetsstillelse (NS 8405 pkt 9)	4
4.1 Generelle bestemmelser (NS 8405 pkt 9.1).....	4
4.2 Entreprenørens sikkerhetsstillelse (NS 8405 pkt 9.2)	4
4.3 Byggherrens sikkerhetsstillelse/Reduksjon av sikkerhet (NS 8405 pkt 9.3 og 9.4)	5
5 Forsikring (NS 8405 pkt 10).....	5
5.1 Entreprenørens plikt til å holde kontraktarbeidet forsikret (NS 8405 pkt 10.1)	5
5.2 Kontroll (NS 8405 pkt 10.3).....	5
5.3 Forsikring ved ombyggingsarbeider (NS 8405 pkt 10.4)	5
6 Utførelse (NS 8405 pkt 11.1)	5
7 Forhold på byggeplassen (tillegg til NS 8405 pkt 12).....	5
7.1 Internkontroll. Sikkerhet, helse og arbeidsmiljø (SHA).....	5
7.2 HMS-kort.....	6
7.3 Rapporteringsplikt til Sentralskattekontoret for utenlandssaker	6
7.4 Krav om faglærte håndverkere	6
7.5 Krav til lønns- og arbeidsvilkår – sosial dumping	7
7.6 Ytre miljø - Tropisk tømmer og fredet skog.....	7
7.7 Ytre miljø - Isolerglassruter, miljøskadelige stoffer og kjemikalier, avfallsregnskap	8
7.8 Ytre miljø - Mangelfull avfallshåndtering	8
7.9 Ytre miljø - Pliktig medlemskap i returordning for emballasje	8
7.10 Bytte av nøkkelpersonell (tillegg til NS 8405 pkt 12.2).....	9
8 Byggherrens rett til å føre kontroll (NS 8405 pkt 14.1)	9
8.1 Innsynsrett	9
8.2 Pliktig medlemskap i StartBANK.....	9
8.3 Egenrapportering om seriositet.....	9
8.4 Byggherrens rett til å innhente opplysninger	10
9 Bruk av underentreprenør - Generelt (NS 8405 pkt 15.1).....	10
9.1 Plikter.....	10
9.2 Sanksjoner.....	10
10 Tiltransport til underentreprise (NS 8405 pkt 16.1)	11
11 Retten til å pålegge entreprenøren endringer (NS 8405 pkt 22.1)	12
12 Entreprenørens varsel om vederlagsjustering (NS 8405 pkt 25.3).....	12
12.1 Regulering i uendret byggetid	12
12.2 Regulering i forlenget byggetid	13
13 Partsuenighet (NS 8405 pkt 26).....	13
13.1 Utførelsesplikt ved uenighet (NS 8405 pkt 26.1).....	13
13.2 Midlertidig tvisteløsning (NS 8405 pkt 26.2).....	13
13.3 Entreprenørens søksmål (NS 8405 pkt 26.3).....	13
14 Mengdekontroll (NS 8405 pkt. 27.2)	13
15 Fremdriftsbetaling (tillegg til NS 8405 pkt 28)	13
16 Generelle betalingsbestemmelser (NS 8405 pkt 29).....	14
17 Overtakelse (NS 8405 pkt 32).....	14
17.1 Forberedelse til overtakelsesforretning (NS 8405 pkt 32.2)	14
17.2 Overtakelsesforretning (NS 8405 pkt 32.3).....	14
18 Prøvedrift (tillegg til NS 8405)	14
18.1 Prøvedrift	14
18.2 Justering av prøvedriftsperiodens lengde	15
18.3 Overtakelse.....	15
19 Sluttoppstilling med slutfaktura (NS 8405 pkt 33.1)	15
20 Dagsmulkt ved forsinkelse (NS 8405 pkt 34).....	15

20.1	Dagmulktbelagte frister (NS 8405 pkt 34.1)	15
20.2	Dagmulktens størrelse (NS 8405 pkt 34.3)	15
20.3	Varslingsplikt (NS 8405 pkt 34.4)	15
21	Utbedring (NS 8405 pkt 36.2)	16
22	Avbestilling og oppsigelse (NS 8405 pkt 38)	16
23	Bruk av dokumenter (NS 8405 pkt 41)	16
24	Misligholdt kontraktsforpliktelse - konsekvens for senere konkurranser (tillegg til NS 8405)	16
25	Reklame og kontakt med media (tillegg til NS 8405)	16
25.1	Reklame	16
25.2	Kontakt med media	16
26	Tvister (NS 8405 pkt 43)	16
26.1	Foreløpig oppmannsavgjørelse (NS 8405 pkt 43.2)	16
26.2	Tvisteløsning (NS 8405 pkt 43.3 og 43.4)	16
DEL II		17
SPESIELLE KONTRAKTSBESTEMMELSER		17
27	Etisk handel (tillegg til NS 8405 kap 12)	17
27.1	Forbud mot barnearbeid i strid med nasjonal og internasjonal lovgivning (ILOs kjernekonvensjoner 138 og 182)	17
27.2	Forbud mot tvangsarbeid (ILOs kjernekonvensjoner 29 og 105)	17
27.3	Forbud mot diskriminering (ILOs kjernekonvensjoner 100 og 111)	17
27.4	Forbud mot manglende respekt for fagorganisering og kollektive forhandlinger (ILOs kjernekonvensjoner 87 og 98)	17
27.5	Entreprenøren plikter å påse at produksjon av ytelser regulert til denne kontrakten skjer i henhold til produksjonslands nasjonale lovgivning:	17
27.6	Oppfølging	18
28	Forhold på byggeplassen (tillegg til NS 8405 pkt 12)	19
29	Arbeidstid (NS 8405 pkt 12.7)	19
30	Tiltransport til underentreprise (NS 8405 pkt 16.1)	19
31	Byggplassadministrasjon med fremdriftskontroll av entreprenør (NS 8405 pkt 16.3)	20
32	Opsjoner (tillegg til NS 8405)	20
33	Lærlingeklausul (tillegg til NS 8405)	20
33.1	Plikt til bruk av lærling	20
33.2	Sanksjoner	21
34	Ytterligere avvik fra NS 8405/Avvik fra generelle kontraktsbestemmelser	21
Vedlegg:		21
Blankett 1A - NS 8405 Sikkerhetsstillelse		22
Blankett 1B - NS 8405 Sikkerhetsstillelse		24
Blankett 2 - NS 8405 Forsikringsattest tingsforsikring		26
Blankett 3 - NS 8405 Forsikringsattest ansvarsforsikring		28
Blankett 4 - NS 8405 Bankgaranti for kontraktsforskudd		30

Som generelle kontraktsbestemmelser gjelder NS 8405 *Norsk bygge- og anleggskontrakt* andre utgave oktober 2008 med de presiseringer og endringer som er angitt nedenfor. Endringer og presiseringer til NS 8405 er delt i to; de generelle kontraktsbestemmelser i del I som er identiske for alle kontrakter der Blåboka benyttes, og de spesielle kontraktsbestemmelser i del II som kan variere fra kontrakt til kontrakt.

Innenfor hver del av Blåboka er presiseringer og endringer til NS 8405 angitt i kronologisk rekkefølge med henvisninger til aktuell bestemmelse i standarden.

DEL I GENERELLE KONTRAKTSBESTEMMELSER

1 Definisjoner - Byggherre (NS 8405 pkt 2.2)

Statsbygg er byggherre. Byggherrens oppdragsgivere, leietakere og brukere regnes som tredjemenn i relasjon til denne kontrakt.

2 Partenes representanter (NS 8405 pkt 6)

Prosjektleder er byggherrens representant, jf. NS 8405 pkt 6.

Byggeleder skal ta seg av byggherrens forhold på byggeplass. Byggeleder har fullmakt til, ved bruk av rekvisisjon, å bestille arbeider utført for et beløp inntil NOK 40.000 eks. mva., med mindre det er særlig avtalt et annet beløp.

Byggeleder har fullmakt til å avvise krav om tillegg og fristforlengelse.

3 Varsler og krav (NS 8405 pkt 8)

NS 8405 pkt 8 tredje ledd kommer ikke til anvendelse på krav og forespørsler etter NS 8405 pkt 34.4, som fremsettes for første gang i eller i forbindelse med sluttoppgjøret.

4 Sikkerhetsstillelse (NS 8405 pkt 9)

4.1 Generelle bestemmelser (NS 8405 pkt 9.1)

Byggherren stiller ikke sikkerhet.

Entreprenørens sikkerhetsstillelse i henhold til NS 8405 pkt 9 skal innen 14 dager etter kontraktsinngåelse dokumenteres ved utfylling av vedlagte formular; Blankett 1A - NS 8405 Sikkerhetsstillelse, med mindre annet følger av Blåboka punkt 4.2 nedenfor.

4.2 Entreprenørens sikkerhetsstillelse (NS 8405 pkt 9.2)

Entreprenøren plikter ikke å stille sikkerhet i byggeperioden, dersom hele kontraktssummen skal betales etter overtakelse. Sikkerhetsstillelse kun for reklamasjonsperioden må dokumenteres senest 14 dager før kontraktssummen forfaller til betaling ved utfylling av vedlagte formular; Blankett 1B - NS 8405 Sikkerhetsstillelse.

Dersom kontraktssummen ikke overstiger NOK 250.000, plikter entreprenøren ikke å stille sikkerhet i bygge- og reklamasjonsperioden.

4.3 Byggherrens sikkerhetsstillelse/Reduksjon av sikkerhet (NS 8405 pkt 9.3 og 9.4)

Byggherren stiller ikke sikkerhet.

5 Forsikring (NS 8405 pkt 10)

5.1 Entreprenørens plikt til å holde kontraktarbeidet forsikret (NS 8405 pkt 10.1)

Forsikringen skal gjelde inntil alle arbeider vedrørende hele bygget, anlegget og/eller prosjektet er overtatt av byggherren.

5.2 Kontroll (NS 8405 pkt 10.3)

Entreprenørens forsikringer i henhold til NS 8405 pkt 10 skal innen 14 dager etter kontraktsinngåelse dokumenteres ved utfylling av vedlagte formularer; Blankett 2 - NS 8405 Forsikringsattest tingsforsikring og Blankett 3 - NS 8405 Forsikringsattest ansvarsforsikring. Byggherren plikter ikke å betale avdrag før han har mottatt nevnte attester.

5.3 Forsikring ved ombyggingsarbeider (NS 8405 pkt 10.4)

Byggherren tegner ikke forsikring.

6 Utførelse (NS 8405 pkt 11.1)

Kvalitetssikring

Entreprenøren skal ha og følge et styringssystem som oppfyller kravene i følgende kapitler i NS-EN-ISO 9001:2015, kapitlene

4.4. Ledelsessystemet for kvalitet og systemets prosesser

5.1. Lederskap og forpliktelse

7 Støtte

9.1. Overvåking, måling, analyse, evaluering

9.2. Interne revisjoner.

Styringssystemet skal også oppfylle kravene i NS-EN-ISO 14001:2015 kapittel 4 Krav til miljøstyringssystem, eller tilsvarende krav i andre relevante miljøstandarder.

Entreprenøren skal også utarbeide en kvalitetsplan, i henhold til instruks fra byggherren, som oppfyller kravene i NS-EN-ISO 10005:2005. Hvis ikke annet er avtalt, skal kvalitetsplanen foreligge senest 30 dager etter kontraktsinngåelse.

Entreprenøren skal kunne dokumentere at han utfører revisjoner av sitt arbeid opp mot kravene i styringssystemet og kvalitetsplanen. Hvis ikke annet avtales, skal revisjoner skje minimum en gang per år. Byggherren skal kunne delta på systemrevisjoner.

7 Forhold på byggeplassen (tillegg til NS 8405 pkt 12)

7.1 Internkontroll. Sikkerhet, helse og arbeidsmiljø (SHA)

Entreprenøren skal følge den til enhver tid gjeldende arbeidsmiljølov med tilhørende forskrifter, byggherrens SHA-plan og byggherrens eller koordinators anvisninger.

Entreprenøren plikter å ha et internkontrollsystem iht. forskrift om systematisk helse- miljø og sikkerhetsarbeid i virksomheter.

Relevante deler av byggherrens SHA-plan skal innarbeides i, og følges opp gjennom, entreprenørens internkontroll. Innarbeidingen skal skje slik at SHA-planens bestemmelser kan identifiseres.

Med mindre annet er avtalt, skal all kommunikasjon mellom nøkkelpersoner i prosjektet foregå på norsk. Entreprenøren skal sørge for at arbeidstakerne han og eventuelle underleverandører benytter kan kommunisere på en slik måte at manglende kommunikasjon ikke utgjør en sikkerhetsrisiko, se for øvrig krav i SHA-planen.

Ved brudd på ovennevnte plikter har byggherren rett til å stanse arbeidene i den utstrekning byggherren anser det nødvendig.

Vesentlig mislighold av ovennevnte plikter kan påberopes av byggherren som grunnlag for heving. Der slikt mislighold består i stadige brudd på pliktene, kan byggherren heve selv om entreprenøren retter forholdene. Byggherren kan på samme måte kreve at entreprenøren skifter ut underleverandører. Dette skal skje uten omkostninger for byggherren.

7.2 HMS-kort

Alle arbeidstakere skal, lett synlig, bære gyldig HMS-kort utstedt av Arbeidstilsynet. Ordrebekreftelse, søknadsskjema ol aksepteres ikke som HMS-kort.

Arbeidstakere som ikke har slikt HMS-kort, vil bli bortvist fra byggeplassen.

7.3 Rapporteringsplikt til Sentralskattekontoret for utenlandssaker

Kontrakt gitt til utenlandsk leverandør eller underleverandør, og alle arbeidstakere på slik kontrakt, skal rapporteres til Sentralskattekontoret for utenlandssaker i henhold til skatteforvaltningsloven § 7-6.

Entreprenør er ansvarlig for at slik rapportering skjer i hele kontraktskjeden. Entreprenøren skal på forespørsel dokumentere at rapporteringsplikten er oppfylt ved kopi av innmeldingsskjema eller kvittering fra Altinn.

Eventuelt ansvar for skatter eller avgifter, gebyrer eller tvangsmulkt ilagt byggherren som følge av at entreprenøren ikke har overholdt sine forpliktelser etter dette punktet, er entreprenørens ansvar og skal betales av ham.

7.4 Krav om faglærte håndverkere

Minimum 40% av arbeidede timer innenfor bygg- og anleggsgagnene (de fag som omfattes av utdanningsprogrammet for bygg- og anleggsteknikk, samt anleggsgartnerfaget) skal utføres av arbeidere med fagbrev, svennebrev eller dokumentert fagopplæring i henhold til nasjonal fagopplæringslovgivning. I enkeltpersonforetak uten ansatte, gjelder kravet om slik fagopplæring for eier.

Entreprenøren skal redegjøre for hvordan kravet vil bli oppfylt, samt jevnlig oversende bemanningsplaner og rapporter som viser oppfylleelsesgraden.

Byggherren kan stanse arbeidet dersom ovennevnte plikter misligholdes, eller det er grunn til å tro at slikt mislighold vil inntreffe, og forholdet ikke blir rettet innen en rimelig frist gitt ved skriftlig varsel fra byggherren.

7.5 Krav til lønns- og arbeidsvilkår – sosial dumping

Entreprenøren er ansvarlig for at egne ansatte, ansatte hos underleverandører og innleide har lønns- og arbeidsvilkår i henhold til:

- Forskrift om allmenngjort tariffavtale.
- Forskrift om lønns- og arbeidsvilkår i offentlige kontrakter av 8. februar 2008 der denne kommer til anvendelse. På områder som ikke er dekket av forskrift om allmenngjort tariffavtale, skal lønns- og arbeidsvilkårene være i henhold til landsomfattende tariffavtale for den aktuelle bransje. Med lønns- og arbeidsvilkår menes bestemmelser om minste arbeidstid, lønn, herunder overtidstillegg, skift- og turnustillegg og ulempetillegg, og dekning av utgifter til reise, kost og losji, i den grad slike bestemmelser følger av tariffavtalen.

Entreprenøren plikter på forespørsel å dokumentere lønns- og arbeidsvilkårene for egne arbeidstakere, arbeidstakere hos eventuelle underleverandører og innleide. Opplysningene skal dokumenteres ved blant annet kopi av arbeidsavtale, lønsslipp, timelister og arbeidsgiverens bankutskrift. Dokumentasjonen skal være på personnivå og det skal fremgå hvem den gjelder.

Lønn og annen godtgjørelse til egne ansatte, ansatte hos underleverandører og innleide skal utbetales til konto i bank.

Dersom entreprenøren og hans kontraktsmedhjelpere ønsker å gjennomsnittsberegne arbeidstiden iht arbeidsmiljøloven § 10-5 for arbeidstakere som utfører kontraktsarbeid, kan entreprenøren søke byggherren om dette. Samtykke vil kun bli gitt dersom arbeidsgiver dekker reisekostnader og sørger for kost og losji iht forskrift om allmenngjøring av tariffavtale for byggeplasser i Norge av 23.09.16 nr.1241 § 6.

Ved brudd på kravene til lønns- og arbeidsvilkår skal entreprenøren rette forholdet. Der bruddet har skjedd hos en underleverandør, herunder bemanningsselskaper, er rettingsplikten begrenset til krav som er fremmet skriftlig innen tre måneder etter lønnens forfallsdato, både for krav som følger av allmenngjort tariffavtale og landsomfattende tariffavtale. De vilkår og begrensninger som følger av lov om allmenngjøring av tariffavtaler m.v. av 4. juni 1993 § 13, skal gjelde i begge disse tilfellene.

Byggherren har rett til å holde tilbake et beløp tilsvarende ca. to ganger innsparingen for arbeidsgiveren. Tilbakeholdsretten opphører så snart retting etter foregående ledd er dokumentert.

Vesentlig mislighold av lønns- og arbeidsvilkår hos entreprenøren kan påberopes av byggherren som grunnlag for heving, selv om entreprenøren retter forholdene. Dersom bruddet har skjedd i underleverandørleddet, herunder bemanningsselskaper, kan byggherren på samme måte kreve at entreprenøren skifter ut underleverandører. Dette skal skje uten omkostninger for byggherren.

Alle avtaler entreprenøren inngår for utføring av arbeid under denne kontrakten, skal inneholde tilsvarende bestemmelser.

7.6 Ytre miljø - Tropisk tømmer og fredet skog

Som følge av at byggherren ikke skal ha regnskogmateriale eller materiale fra fredet skog i sine bygg eller på sine byggeplasser, og som følge av manglende pålitelige sertifiseringsordninger for trevirke, skal entreprenøren planlegge og utføre kontraktarbeidet slik at tropisk trevirke ikke blir benyttet eller forefinnes på byggeplass.

Entreprenøren kan søke byggherren om unntak fra dette. Vedlagt søknaden skal følge dokumentasjon fra pålitelig, uavhengig tredjepart om opprinnelsesland og tresort, samt forsikring

om at trevirket ikke kommer fra regnskog eller fredet skog. Byggherren avgjør etter eget skjønn om unntak skal gis, og gjør særskilt oppmerksom på at unntak ikke kan påregnes.

Aksept av entreprenørens tilbud anses ikke som et meddelt unntak etter denne bestemmelse.

Dersom det på tross av bestemmelsene ovenfor, i kontraktsarbeidet eller på byggeplass, finnes eller kan finnes trevirke fra regnskog, fredet skog eller tropisk trevirke som ikke er godkjent av byggherren, er dette å anse som en mangel som kan kreves rettet for entreprenørens regning, uavhengig av kostnadene ved slik retting. Byggherren kan i tillegg kreve dekket sitt tap som følge av mangelen. For øvrig gjelder kontraktens misligholdssanksjoner.

7.7 Ytre miljø - Isolerglassruter, miljøskadelige stoffer og kjemikalier, avfallsregnskap

Byggherren kan kreve dagmulkt av entreprenøren dersom han misligholder sine plikter mht

- a) å sikre at leverandører av isolerglassruter til byggeprosjektet deltar i et retursystem for kasserte PCB-holdige isolerglassruter, jf. avfallsforskriften av 01.06.04 nr. 930 kapittel 14
- b) miljøskadelige stoffer og kjemikalier, jf. krav i Miljøoppfølgingsplanen (MOP)

Dersom entreprenøren er hovedentreprenør kan byggherren i tillegg kreve dagmulkt dersom han misligholder sine plikter mht

- c) levering av avfallsrapporter, jf. MOP, Statsbyggs mal for avfallsrapportering og hovedentreprenørens priskbærende poster.

For punkt a) til c) ovenfor vil dagmulkt først være aktuelt dersom forholdet ikke er rettet innen en rimelig frist gitt ved skriftlig varsel fra byggherren.

Mulkten løper fra fristens utløp til forholdets opphør. Mulkten per hverdag skal utgjøre én promille av kontraktssummen, men ikke mindre enn NOK 1.500. Mulkten skal betales i tillegg til eventuell dagmulkt for forsinkelse.

Unnlatelse av å rette forholdet innen fristens utløp anses som vesentlig mislighold og kan påberopes av byggherren som grunnlag for heving i en periode på 1 måned etter fristens utløp.

For mislighold av ovennevnte plikter der misligholdet ikke kan rettes, påløper en bot på NOK 10.000 per mislighold.

7.8 Ytre miljø - Mangelfull avfallshåndtering

Dersom prosjektets og myndighetenes krav til avfallshåndtering ikke nås (se Miljøoppfølgingsplanen (MOP)), kan byggherren fastsette en mulkt oppad begrenset til NOK 150.000, som fordeles på entreprenørene i prosjektet etter byggherrens skjønn. Medfører ikke-oppfyllelse av kravene at Statsbygg ilegges tvangsmulkt, jf. avfallsforskriften § 18-6, vil differansen mellom tvangsmulkten og NOK 150.000 også fordeles på entreprenørene etter byggherrens skjønn.

7.9 Ytre miljø - Pliktig medlemskap i returordning for emballasje

En norsk entreprenør (merverdiavgiftsregistrert i Norge) skal senest ved kontraktsinngåelsen fremlegge dokumentasjon (medlemsbevis fra Grønt Punkt Norge AS eller tilsvarende ordning) for at han er medlem i en miljømessig forsvarlig returordning for sluttbehandling av emballasje eller oppfyller forpliktelsen gjennom tilsvarende egen returordning. Dersom entreprenøren er av den oppfatning at han ikke kommer til å benytte emballasje, skal han senest ved kontraktsinngåelsen sende en skriftlig erklæring til byggherren om dette.

7.10 Bytte av nøkkelpersonell (tillegg til NS 8405 pkt 12.2)

Entreprenøren kan ikke uten byggherrens skriftlige samtykke skifte ut sin prosjektleder, anleggsleder eller personer som ble evaluert i forbindelse med tildeling av kontrakten eller avtalt som erstatning for slik person. Byggherren kan bare nekte samtykke dersom han har saklig grunn. Byggherren skal svare innen rimelig tid etter han har mottatt forespørsel om samtykke. Ved bytte av personell kan byggherren i rimelig utstrekning kreve kostnadsfri overlapping.

Dersom slikt personell, uten skriftlig samtykke skiftes ut, på tross av at byggherren har saklig grunn til å nekte, betales en dagmulkt på NOK 10.000 per dag. Dette gjelder ikke dersom forholdet rettes innen en rimelig frist fastsatt av byggherren. Dagmulkt påløper uansett ikke der oppdragsgiver har unnlatt å påberope seg kontraktsbrudd uten ugrunnet opphold etter at han ble kjent med personskiftet.

Samlet dagmulktsansvar etter denne bestemmelse er begrenset til 10% av kontraktssummen, maksimalt NOK 300.000. Mulkten skal betales i tillegg til eventuell dagmulkt for forsinkelse.

8 Byggherrens rett til å føre kontroll (NS 8405 pkt 14.1)

8.1 Innsynsrett

Byggherren, eller den som er bemyndiget av byggherren, skal ha rett til innsyn i entreprenørens kvalitets-, internkontroll- (HMS) og miljøstyringssystem og de deler av styringssystemet for øvrig og regnskap, som kan ha betydning for entreprenørens oppfyllelse av kontrakten.

Innsynsretten omfatter revisjon ved intervjuer, inspeksjon, kontroll og dokumentgjennomgåelse. Entreprenøren skal vederlagsfritt yte rimelig assistanse ved slikt innsyn. Innsynsretten er begrenset til tre år etter at siste betaling har funnet sted.

Entreprenøren skal sikre at byggherren har tilsvarende innsynsrett hos entreprenørens direkte og indirekte kontraktsmedhjelpere, med mindre leveransen har en klart underordnet betydning for entreprenørens evne til å oppfylle sine forpliktelser overfor byggherren.

8.2 Pliktig medlemskap i StartBANK

Entreprenøren skal ved kontraktsinngåelse oppgi StartBANK ID. Det samme gjelder for eventuelle underentreprenører. StartBANK medlemskapet skal inkludere SKAV-fullmakt.

8.3 Egenrapportering om seriøsitet

Entreprenøren og hans underleverandører, herunder bemanningsforetak, plikter å fylle ut byggherrens skjema 16-04-M1 Egenrapportering av leverandør før arbeidstaker starter opp på byggeplass, se statsbygg.no. Hvis ikke annet er avtalt, skal skjemaet være byggherren i hende 1 uke før entreprenørens eller den aktuelle underleverandørens/bemanningsforetakets oppmøte på byggeplass.

Brudd på denne plikt medfører at arbeidstakere fra entreprenør, underleverandør eller bemanningsforetak som ikke har utfyllt skjema, blir bortvist fra byggeplassen.

8.4 Byggherrens rett til å innhente opplysninger

Byggherren skal ha fullmakt fra entreprenør og underleverandør(er) til et ubegrenset antall ganger å innhente opplysninger om de forhold som er angitt i fullmakt til innhenting av opplysninger om skatte- og avgiftsforhold mm. Fullmakten finnes her:

http://www.statsbygg.no/files/publikasjoner/kontraktsdokumenter/Fullmakt_Skatteetaten.pdf.

De rettigheter og plikter som fremgår av fullmakten, skal gjelde i 4 år fra signering av fullmakten, og fullmakten skal være generell for Statsbygg.

9 Bruk av underentreprenør - Generelt (NS 8405 pkt 15.1)

9.1 Plikter

Entreprenøren kan ikke ha flere enn to ledd underentreprenører i kjede under seg. Byggherren kan samtykke til flere ledd dersom det på grunn av uforutsette omstendigheter er nødvendig for å få gjennomført kontrakten.

Entreprenørens bruk av enkeltpersonforetak skal godkjennes skriftlig av byggherren. Byggherren kan bare nekte godkjenning der han har saklig grunn. Byggherren vil som hovedregel kreve at enkeltpersonforetak som skal godkjennes driver reell næringsvirksomhet, fører regnskap og sender inn mva-oppgaver 6 ganger per år.

Ved inngåelse av kontrakter om underentreprise, skal entreprenøren i henhold til forskrift om offentlig anskaffelser innhente skatteattest, jf. forskrift om offentlige anskaffelser. Kravet gjelder ved inngåelse av kontrakter i tilknytning til oppdraget som overstiger en verdi på NOK 500.000 eks. mva. Entreprenøren skal på forespørsel og uten ugrunnet opphold kunne fremlegge ovennevnte dokumentasjon.

Entreprenøren skal ikke engasjere underentreprenører for å utføre arbeid under denne kontrakten som er i en situasjon som nevnt i forskrift om offentlige anskaffelser § 24-4 (3).

Entreprenøren skal til en hver tid holde byggherren orientert om kontaktopplysninger til underleverandørene sine og hvem som har signaturrett for disse.

Alle avtaler entreprenøren inngår for utføring av arbeid under denne kontrakten skal inneholde tilsvarende bestemmelser.

9.2 Sanksjoner

Brudd på ovennevnte plikter gir byggherren rett til å kreve at forholdet rettes opp, om nødvendig ved skifte av underentreprenør, innen en rimelig frist gitt ved skriftlig varsel fra byggherren. Det samme gjelder dersom opplysningene i skatteattesten viser at underentreprenøren ikke har oppfylt sine forpliktelser overfor skattemyndighetene. Omkostningene som følge av hevning av underentreprenørens avtale, skal bæres av entreprenøren.

Ved mislighold av ovennevnte plikter eller NS 8405 pkt 15, kan byggherren nekte den aktuelle underentreprenøren og dennes ansatte tilgang til byggeplassen.

Vesentlig mislighold av ovennevnte plikter kan påberopes av byggherren som grunnlag for heving.

Alle avtaler entreprenøren inngår for utføring av arbeid under denne kontrakten skal inneholde tilsvarende bestemmelser.

10 Tiltransport til underentreprise (NS 8405 pkt 16.1)

I dette punkt 10 i Blåboka skal betegnelsene som benyttes nedenfor ha følgende mening:

K1 = Overtakende entreprise

K2 = Tiltransportert entreprise

K3 = K1 + K2 = Ny utvidet entreprise

Tiltransportreglene i NS 8405 pkt 16.1 gjelder med følgende endringer/presiseringer:

- a) NS 8405 pkt 16.1 andre, tredje, fjerde og siste ledd gjelder både der sideentrepriser transporteres og der byggherren etter kontraktinngåelse utpeker en underentreprenør som entreprenøren er forpliktet til å inngå kontrakt med, jf. NS 8405 pkt 16.1 første ledd.
- b) NS 8405 pkt 16.1 tredje og fjerde ledd gjelder både for overtakende entreprenør og tiltransportert underentreprenør.
- c) At tiltransport til underentreprise anses som "en utvidelse av entreprenørens kontrakt" innebærer:
  1. Dagmulkt ved oversittelse av delfrist blir beregnet av kontraktssum for K1 eller K2 avhengig av hvilket arbeid som er forsinket.
  2. Den sluttfrist i K1 eller K2 som inntreer først, anses som en dagmulktbelagt delfrist. Den sluttfrist som inntreer sist, anses som ny sluttfrist i K3.
  3. Dagmulkten for oversittelse av sluttfrist i K3, blir beregnet av kontraktssum for K3.
  4. Maksimal dagmulkt er 10% av kontraktssum for K3.
  5. Kontraktssum for K3 er kontraktssum for K1 + kontraktssum for K2 + påslag for tiltransport.
  6. Overtakelse av K3 skjer ved sluttfrist i K3.
  7. Entreprenørens sikkerhetsstillelse etter NS 8405 pkt 9.2 må utvides til 10% av kontraktssum for K3 (når K3 er høyere enn NOK 250.000).
  8. Entreprenøren trer inn i byggherrens rettigheter og plikter overfor den tiltransporterte underentreprenøren, men skal likevel stille sikkerhet iht. NS 8405 pkt 9.1, 9.3, 26.1 og 36.2. NS 8415 pkt 18.4 gjelder dessuten i forholdet mellom entreprenør og tiltransportert underentreprenør.
  9. I forholdet mellom entreprenøren og byggherren, blir entreprenøren identifisert med tiltransportert underentreprenør.
  10. Kontraktsvilkårene i K3 består av en kombinasjon av kontraktsvilkårene i K1 og K2, slik at de respektive kontraktsvilkår gjelder for den del av kontraktsarbeidene i K3 som opprinnelig hørte til hhv K1 og K2, dog med de tilpasninger som følger av NS 8405 pkt 16 og ovenfor.
- d) Kontraktsvilkårene for den tiltransporterte underentreprise, som gjelder i forholdet mellom entreprenør og underentreprenør, er som for K2, med de tilpasninger som følger av Blåboka punkt 10 bokstav c nr. 8 ovenfor.
- e) Ved tiltransport kan overtakende entreprenør kreve en befaring av utført arbeid for å kunne utøve sin rett etter NS 8405 16.1 tredje ledd. Kravet må fremsettes senest 14 dager etter at han mottok melding om tiltransport.

- f) Er ikke annet avtalt har tiltransporten virkning både for den tiltransporterte entreprenørs utførte og gjenstående arbeider.
- g) NS 8415 pkt 18.4 om intervensjonsrett gjelder i forholdet mellom overtakende entreprenør og tiltransportert entreprenør.

11 Retten til å pålegge entreprenøren endringer (NS 8405 pkt 22.1)

Byggherren kan ikke pålegge entreprenøren endringer utover 25% netto tillegg til kontraktssummen.

12 Entreprenørens varsel om vederlagsjustering (NS 8405 pkt 25.3)

Kravene om særskilt varsel og løpende underretning i NS 8405 pkt 25.3 andre ledd bokstav a og fjerde ledd, gjelder ikke for vederlagsjustering for kapitalytelser, rigging drift og nedrigging.

Følgende standardiserte bestemmelser gjelder for vederlagsjustering for kapitalytelser, rigging, drift og nedrigging:

12.1 Regulering i uendret byggetid

Hvis prisen på netto vederlagsjusteringer som følge av forhold beskrevet i NS 8405 pkt 25.2 ikke overstiger 10% av kontraktssum, gis det ingen kompensasjon.

Overstiger prisen på netto vederlagsjusteringer 10% av kontraktssummen, gis det kompensasjon etter følgende formel:

$$\frac{0,5 A (B - 1,1 C)}{C}$$

A = avtalt pris på opprinnelig rigg- og driftskapittel eks mva

B = kontraktsverdi av utført arbeid på tidspunktet for opprinnelig sluttfrist eks mva

C = opprinnelig kontraktsbeløp (kontraktssum eks mva)

Ved utregningen av kontraktsverdi av utført arbeid på tidspunktet for opprinnelig sluttfrist eks. mva. (B), skal det ikke tas hensyn til

- regulering av kontraktssummen pga. lønns- eller prisstigning,
- utbetaling av påslag pga. administrasjon av sideentreprenører eller tiltransport av entreprise/leverandørkontrakter,
- avbestillingserstatning,
- endringsarbeid som gjøres opp inklusive rigg/drift, og
- kompensasjon for økt rigg og drift i endret byggetid.

Reguleringsbeløp ifølge denne bestemmelse, lønns- og prisreguleres iht. indeks som angitt i tilbudsskjemaet, regnet i måneder fra tilbudsdato til tyngdepunkt for produksjon i byggetiden.

12.2 Regulering i forlenget byggetid

Har entreprenøren krav på fristforlengelse etter NS 8405 pkt 24.1, jf. 24.5, skal vederlagsjustering for kapitalytelser, rigging, drift og nedrigging kompenseres etter følgende formel:

$$\frac{0,7 A (Z)}{Y}$$

- A = avtalt pris på opprinnelig rigg- og driftskapittel eks mva
Y = opprinnelig byggetid (med byggetid menes tiden fra oppstart byggeplass (dersom dato for dette er angitt i konkurransegrunnlaget gjelder denne, hvis ikke gjelder dato for første tilrigging på byggeplass) til oppstart prøvedrift (overtakelse dersom ingen prøvedrift er avtalt)
Z = forlengelse utover opprinnelig byggetid

Dersom fristforlengelse kun er gitt for deler av arbeidene, skal A reduseres forholdsmessig.

Reguleringsbeløp ifølge denne bestemmelse, lønns- og prisreguleres iht. indeks som angitt i tilbudsskjemaet, regnet i måneder fra tilbudsdato til tyngdepunkt for produksjon i byggetiden.

13 Partsuenighet (NS 8405 pkt 26)

13.1 Utførelsesplikt ved uenighet (NS 8405 pkt 26.1)

Byggherren stiller ikke sikkerhet.

13.2 Midlertidig tvisteløsning (NS 8405 pkt 26.2)

NS 8405 pkt 26.2 utgår.

13.3 Entreprenørens søksmål (NS 8405 pkt 26.3)

NS 8405 pkt 26.3 a) utgår.

14 Mengdekontroll (NS 8405 pkt. 27.2)

Entreprenøren skal kontrollere konkurransegrunnlagets mengder. Med mindre annet er fastsatt, skal dette skje innen 4 uker fra avtaleinngåelsen. Foreligger ikke mengdekontroll innen fristens utløp, kan byggherren gjennomføre mengdekontroll for entreprenørens regning.

15 Fremdriftsbetaling (tillegg til NS 8405 pkt 28)

Entreprenøren skal snarest mulig og senest 30 dager etter kontraktsinngåelse, utarbeide en plan for grunnlag for fakturering av kontraktsummen (faktureringsplan).

Faktureringsplanen skal følge den avtalte fremdrift. Den skal vise sammenhengen mellom utarbeidet fremdriftsplan (byggefases detaljplan) og avdragene som kan faktureres på grunnlag av fremdriftsplanen, slik at det fremgår hvilke avdrag som kan kreves på grunnlag av det som er utført, og det som er tilført byggeplassen for å bygges inn. Skjer det avvik fra den avtalte fremdriftsplanen, skal faktureringsplanen justeres tilsvarende.

Et eventuelt avtalt forskudd til entreprenøren vil ikke bli utbetalt før godkjent sikkerhet er stillet, jf. Blankett 4 - NS 8405 Bankgaranti for kontraktsforskudd.

16 Generelle betalingsbestemmelser (NS 8405 pkt 29)

Faktura og kreditnota skal sendes elektronisk til Statsbyggs fakturamottak i samsvar med standarden Elektronisk handelsformat (EHF), fastsatt av Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet. Faktura og kreditnota skal formidles via aksesspunkt i meldingsformidlerinfrastrukturen som forvaltes av DIFI.

17 Overtakelse (NS 8405 pkt 32)

17.1 Forberedelse til overtakelsesforretning (NS 8405 pkt 32.2)

NS 8405 pkt 32.2 første ledd får følgende tilføyelse:

Vedlagt innkalling til overtakelsesforretning skal følge et dokument hvor det fremgår at entreprenøren har sluttbefart egne arbeider og hvilke mangler han noterte seg på befaringen.

17.2 Overtakelsesforretning (NS 8405 pkt 32.3)

NS 8405 pkt 32.3 første ledd får følgende tillegg:

På overtakelsesforretningen skal entreprenøren overlevere listen over de mangler han noterte seg på sluttbefaringen av egne arbeider, jf. Blåboka punkt 17.1 ovenfor, med kvittering for at manglene er utbedret.

18 Prøvedrift (tillegg til NS 8405)

18.1 Prøvedrift

For de enkelte entrepriser vil det i beskrivelsens prisbærende poster fremgå hvilke anlegg eller deler av anlegg som skal ha prøvedriftsperiode. Med prøvedriftsperiode menes et avtalt tidsrom hvor tekniske anlegg og installasjoner (heretter samlet kalt tekniske anlegg) prøves under normale driftsforhold, innbefattet samkjøring og hvis nødvendig, integrert systemtesting med andre tekniske anlegg, og hvor byggherren i prøvedriftstiden har slik disposisjonsrett som nevnt nedenfor.

Prøvedriftsperiodens varighet er 6 måneder dersom ikke annet er spesifisert for den enkelte entreprise.

Oppstart av prøvedriftsperiode skjer før overtakelse, men etter avholdt og godkjent ferdigbefaring og når funksjonsprøver er ferdig og kontrollert (ferdigstilling). For ferdigbefaringen og rett til å nekte å godkjenne ferdigbefaringen, gjelder reglene for overtakelsesforretning i NS 8405 pkt 32.1 til 32.5 og 32.7, med endringer som nevnt i Blåboka punkt 17, tilsvarende. Byggherren skal ha mottatt fullstendig utkast til FDV-dokumentasjon og avtalt opplæring skal ha funnet sted, før prøvedriftsperioden kan starte.

Oppstart av prøvedriftsperioden innebærer følgende:

- a) Byggherren får rett til å ta de tekniske anlegg og resten av kontraktsarbeidet i bruk.
- b) Risikoen for kontraktsarbeidet går over fra entreprenøren til byggherren, jf. NS 8405 pkt 17.

Prøvedrift har følgende hensikt:

- Kontrollere at anlegg fungerer tilfredsstillende
- Vise at funksjoner og anlegg er stabile over tid
- Etterkontrollere og justere (regulerings)funksjoner basert på driftserfaring

- Kontrollere at anlegg for øvrig er i henhold til kontraktens funksjonskrav
- Gi driftspersonell opplæring og driftserfaring sammen med entreprenøren/leverandørene av de enkelte anlegg
- Rette feil og mangler som avdekkes i prøvedriftsperioden.

18.2 Justering av prøvedriftsperiodens lengde

Entreprenøren skal, i samråd med byggherren og øvrige leverandører/entreprenører, ha anledning til å ta de tekniske anlegg ut av drift i kortere perioder for utbedring eller reparasjon mot tilsvarende forlengelse av prøvedriftsperioden.

Dersom byggherren kan påvise at de tekniske anlegg ikke oppfyller kontraktens funksjonskrav sammenhengende i de fire siste ukene av prøvedriftsperioden, eller dersom prøvedriftsperioden av annen årsak ikke har fungert etter sin hensikt i samme periode, forbeholder byggherren seg retten til å kreve prøvedriftsperioden forlenget inntil disse krav er oppfylt. En slik forlengelse av prøvedriftsperioden gir ikke entreprenøren grunnlag for tilleggskrav.

18.3 Overtakelse

Overtakelsesforretning skal holdes i rimelig tid etter utløpet av prøvedriftsperioden. Overtakelse av kontraktsarbeidene skjer først etter utløpet av prøvedriftsperioden og gjennomført overtakelsesforretning.

19 Sluttoppstilling med slutfaktura (NS 8405 pkt 33.1)

Innsendt slutfaktura og sluttoppstilling kan ikke korrigeres, med unntak av det som følger av NS 8405 pkt 33.1 fjerde ledd annen setning.

20 Dagmulkt ved forsinkelse (NS 8405 pkt 34)

20.1 Dagmulktbelagte frister (NS 8405 pkt 34.1)

Dersom entreprenøren har fått dagmulkt på delfristen for oppstart prøvedrift, skal dette dagmulktbeløpet gå til fradrag i dagmulkten som påløper ved overskridelse av sluttfristen.

Entreprenørens frist for å ferdigstille arbeid på byggeplass, jf NS 8405 pkt 18.2, er dagmulktbelagt. Det samme er frist for overtakelse etter prøvedriftsperiode.

20.2 Dagmulktens størrelse (NS 8405 pkt 34.3)

Dagmulkten, ved overskridelse av fristen i NS 8405 pkt 18.1, fristen for igangsetting av arbeid på byggeplass og frister for overlevering av FDV-dokumentasjon, er NOK 1.500 per hverdag.

Dagmulkten ved overskridelse av frist for oppstart prøvedrift er 1 promille av hele kontraktssummen.

20.3 Varslingsplikt (NS 8405 pkt 34.4)

Ved forespørsel som fremsettes for første gang i eller i forbindelse med sluttoppgjøret, plikter byggherren kun å svare innen fristen i NS 8405 pkt 33.2.

21 Utbedring (NS 8405 pkt 36.2)

Byggherren stiller ikke sikkerhet for mulige vederlagskrav.

22 Avbestilling og oppsigelse (NS 8405 pkt 38)

Byggherren kan si opp kontrakten uten å betale erstatning i de tilfeller som er nevnt i forskrift om offentlige anskaffelser § 28-3.

23 Bruk av dokumenter (NS 8405 pkt 41)

Byggherren har rett til å gjøre datarapport fra grunnundersøkelser tilgjengelige for allmennheten.

24 Misligholdt kontraktsforpliktelse - konsekvens for senere konkurranser (tillegg til NS 8405)

Brudd på pliktene i denne kontrakten vil kunne bli nedtegnet og få betydning i senere konkurranser, enten i kvalifikasjons- eller tildelingsomgangen.

25 Reklame og kontakt med media (tillegg til NS 8405)

25.1 Reklame

Dersom entreprenøren eller dennes leverandører/underentreprenører for reklameformål eller på annen måte ønsker å gi offentligheten informasjon om oppdraget, utover å oppgi oppdraget som generell referanse, skal dette forelegges byggherren på forhånd.

Det er ikke tillatt til å drive reklame eller PR for eget firma på byggeplass eller på byggeplasskilt.

25.2 Kontakt med media

All kontakt med media skal håndteres av byggherren.

26 Tvister (NS 8405 pkt 43)

26.1 Foreløpig oppmannsavgjørelse (NS 8405 pkt 43.2)

Bestemmelsen får kun anvendelse dersom begge parter i hvert enkelt tilfelle er enige om å forelegge tvisten for en oppmann.

26.2 Tvisteløsning (NS 8405 pkt 43.3 og 43.4)

For kontrakter der anleggsstedet er i utlandet, avtales Oslo som verneting.

Tvister behandles alltid etter norske prosessuelle og materielle regler.

DEL II

SPESIELLE KONTRAKTSBESTEMMELSER

For det tilfelle at Statsbygg har unnlatt å velge ett av flere alternative formuleringer i de spesielle kontraksbestemmelser, gjelder alternativ 1.

27 Etisk handel (tillegg til NS 8405 kap 12)

- Alternativ 1: Entreprenøren skal respektere grunnleggende krav til menneskerettigheter, arbeidstakerrettigheter og miljø i egen virksomhet og i leverandørkjeden. Varer og materialer, som leveres til byggherren, skal være fremstilt under forhold som er forenlige med kravene angitt nedenfor. Kravene bygger på sentrale FN-konvensjoner, ILO-konvensjoner og nasjonal arbeidslovgivning på produksjonsstedet.

Dersom entreprenøren bruker underleverandører for å oppfylle kontrakten, plikter entreprenøren å videreføre og bidra til etterlevelse av kravene hos sine underleverandører.

27.1 Forbud mot barnarbeid i strid med nasjonal og internasjonal lovgivning (ILOs kjernekonvensjoner 138 og 182)

- Barn under 15 år (14 eller 16 år i visse land) skal ikke utføre noen typer arbeid som er til hindring eller skade for deres utdanning og/eller utvikling.
- Barn under 18 år skal ikke arbeide nattsift, eller utføre noen typer arbeid som vil sette deres sikkerhet, fysiske og/eller mentale helse i fare.
- Barn har rett til å bli beskyttet mot økonomisk utnyttning i arbeid.

27.2 Forbud mot tvangsarbeid (ILOs kjernekonvensjoner 29 og 105)

- Tvangsarbeid eller ufrivillig arbeid skal ikke forekomme i noen form for, herunder også som et middel for opplæring, straff eller for å fremme disiplin.
- Arbeidstakere skal ikke måtte levere depositum eller identifikasjonspapirer til arbeidsgiver.
- Arbeidstakere er fri til å avslutte arbeidsforholdet etter en rimelig oppsigelsestid.

27.3 Forbud mot diskriminering (ILOs kjernekonvensjoner 100 og 111)

- Arbeidstakere skal ikke forskjellsbehandles på grunnlag av kjønn, rase, hudfarge, religion, politisk oppfatning, nasjonal opprinnelse, sosial status, fagforeningsarbeid eller personlige forhold, i arbeidssituasjoner eller i tilgang til arbeid.
- Lønnen skal være lik for likt arbeid, uavhengig av kjønn.

27.4 Forbud mot manglende respekt for fagorganisering og kollektive forhandlinger (ILOs kjernekonvensjoner 87 og 98)

- Arbeidstakere og arbeidsgivere har rett til å danne, eller slutte seg til de organisasjoner de selv måtte ønske, og til å drive kollektive forhandlinger og dele innholdet.
- All aktivitet i forhold til denne organiseringen skal skje helt uten represalier eller andre former for forulemping for deltakerne.
- Arbeidsgiver må på ingen måte hindre arenaer for møter og kollektive forhandlinger.
- Der organisasjonsfriheten og retten til kollektive lønnsforhandlinger er begrenset ved nasjonal lov, skal arbeidsgiver legge til rette for, og ikke hindre, parallelle mekanismer til fri og uavhengige organisering og forhandling.

27.5 Entreprenøren plikter å påse at produksjon av ytelser regulert til denne kontrakten skjer i henhold til produksjonslands nasjonale lovgivning:

Nasjonal lovgivning der produksjon finner sted skal etterleves. Av særlig relevante forhold fremheves 1) lønns- og arbeidstidsbestemmelser; 2) helse, miljø og sikkerhet; 3) regulære ansettelsesforhold, inklusive arbeidskontrakter; samt 4) lovfestede forsikringer og sosiale ordninger.

27.6 Oppfølging

Entreprenøren er forpliktet til å etterleve punkt 27.1 til 27.5 i egen virksomhet og i leverandørkjeden. På oppfordring fra byggherren skal dette dokumenteres ved:

- Egenrapportering og/eller
- Oppfølgingssamtaler og/eller
- En uavhengig parts kontroll av arbeidsforholdene¹ og / eller
- 3.-partssertifisering som SA8000 eller tilsvarende

Entreprenøren har bevisbyrden for at de varer og materialer som leveres ikke innebærer et brudd på punkt 27.1 til 27.5 ovenfor.

Ved mislighold av ovennevnte forpliktelser kan byggherren kreve at entreprenøren retter de påpekte manglene innen en rimelig frist fastsatt av byggherren. Rettelsene skal dokumenteres skriftlig og på den måten byggherren bestemmer. Dersom bruddet har skjedd hos underleverandør, kan byggherren kreve at entreprenøren skifter ut underleverandøren. Dette skal skje uten kostnad for byggherren.

Dersom entreprenøren blir klar over forhold i strid med kontrakten, skal entreprenøren rapportere dette til byggherren uten ugrunnet opphold.

Manglende utbedring er å anse som et vesentlig mislighold av ovennevnte plikter og kan påberopes av byggherren som grunnlag for heving.

Alternativ 2: Det gjelder ikke spesielle etiske regler for denne kontrakt.

---

¹ Oppdragsgiver, eller den oppdragsgiver bemyndiger, har rett til å gjennomføre annonserte eller uannonserte kontroller hos en eller flere aktører i leverandørkjeden i kontraktperioden. I tilfelle kontroll, plikter leverandør å oppgi navn og kontaktopplysninger på underleverandør(er). Kontaktopplysninger behandles konfidensielt.

28 Forhold på byggeplassen (tillegg til NS 8405 pkt 12)

- Alternativ 1: NS 8405 gjelder slik den står mht utførelsen av kritiske oppgaver.
- Alternativ 2: Byggherren krever at følgende bestemte kritiske oppgaver kun skal utføres av fagarbeidere:

.....
.....
.....

29 Arbeidstid (NS 8405 pkt 12.7)

- Alternativ 1: NS 8405 pkt 12.7 gjelder slik den står.
- Alternativ 2: Alle arbeider knyttet til byggingen forutsettes å foregå i tidsrommet fra kl 07.00 – 19.00 på ordinære arbeidsdager mandag – fredag. Arbeider som eventuelt ønskes utført utenfor dette tidsrommet, skal avtales spesielt med byggherren i hvert enkelt tilfelle.
- Alternativ 3:

Følgende særskilte arbeidstidsbestemmelser gjelder:

.....
.....
.....

30 Tiltransport til underentreprise (NS 8405 pkt 16.1)

- Alternativ 1: Entreprenøren kan tiltransporteres til en sideentreprenør eller få tiltransport sideentreprenører som blir hans underentreprenører.
- Alternativ 2: Entreprenøren kan tiltransporteres til en sideentreprenør.
- Alternativ 3: Entreprenøren får tiltransportert inntil 1 sideentreprenører som blir hans underentreprenører. Planlagt sideentreprenør gjelder KORO og kunst i Statsbyggs byggeprosjekter.
- Alternativ 4: Tiltransport er ikke avtalt.

(For utfyllende regler se Blåboka punkt 10)

(Statsbygg har utarbeidet standard tiltransportavtaler med tilhørende garantierklærings skjema som finnes på Statsbygg.no. Merk at tiltransportert entreprenør må stille to garantier.)

31 Byggplassadministrasjon med fremdriftskontroll av entreprenør (NS 8405 pkt 16.3)

- Alternativ 1: Entreprenøren kan underlegges byggplassadministrasjon og fremdriftskontroll eller pålegges å utføre byggplassadministrasjon og fremdriftskontroll av sideentreprenører.
- Alternativ 2: Entreprenøren kan underlegges byggplassadministrasjon og fremdriftskontroll.
- Alternativ 3: Entreprenøren skal utføre byggplassadministrasjon og fremdriftskontroll av inntil ... sideentreprenører.
- Alternativ 4: Byggplassadministrasjon er ikke avtalt.

(For utfyllende regler, se NS 8405 pkt 16.3)

32 Opsjoner (tillegg til NS 8405)

- Alternativ 1: Utløsning av opsjoner etter kontraktsinngåelse, medfører ingen endring av kontraktsbestemmelsene.
- Alternativ 2: Utløsning av opsjoner etter kontraktsinngåelse, medfører følgende endring:
  - Endringsadgangen øker slik at byggherren i tillegg til endringene omtalt i NS 8405 pkt 22.1 og Blåboka punkt 11, kan pålegge entreprenøren 25% netto tillegg til opsjonsprisen eks mva. Tillegget må relatere seg til opsjonen.
  - Entreprenørens sikkerhetsstillelse, jf NS 8405 pkt 9.2, må økes tilsvarende 10% av opsjonsprisen eks mva.
  - Grunnlaget som dagmulkten skal beregnes av, jf. NS 8405 pkt 34.3, økes med opsjonsprisen eks mva.
  - Grunnlaget som innestående skal beregnes av, jf. NS 8405 pkt 28.1, økes med opsjonsprisen eks mva.

33 Lærlingeklausul (tillegg til NS 8405)

- Alternativ 1:

33.1 Plikt til bruk av lærling

Det er et krav at lærlinger skal delta i utførelsen av kontraktarbeidet. Kravet kan oppfylles av entreprenøren eller en eller flere av hans underentreprenører.

Arbeidstimene utført av en eller flere lærlinger, jf opplæringslova § 4-1, skal utgjøre minimum 5 % av arbeidede timer i utførende fag (de fag som omfattes av utdanningsprogrammet for bygg- og anleggsteknikk, elektrofag, samt anleggsgartnerfaget) på prosjektet regnet frem til overtakelse.

Utenlandske entreprenører kan oppfylle lærlingekravet ved å benytte lærlinger som er tilknyttet offentlig godkjent lærlingeorning i Norge eller tilsvarende ordning i

opprinnelseslandet. Dersom opprinnelseslandet ikke har en lærlingordning, kan kravet oppfylles ved å benytte praksiselev fra en opplæringsordning i opprinnelseslandet.

Entreprenøren skal ved oppstart, og på anmodning under gjennomføringen av kontraksarbeidet, sannsynliggjøre at kravene vil bli oppfylt. Hvis ikke annet er avtalt, skal entreprenøren før oppstart på byggeplass levere en bemanningsplan hvor det synliggjøres hvor og når han planlegger å bruke lærlinger, samt navn og kontaktinformasjon til denne/disse. Byggherren skal varsles om eventuelle avvik fra planen. Ved kontraksavslutning skal det fremlegges oversikt over antall lærlingetimer. Timelister skal fremlegges på anmodning.

Dersom arbeidene ikke er egnet for bruk av lærlinger ut fra arbeidets art og helse, miljø og sikkerhet, kan byggherren tillate at prosentkravene ovenfor fravikes. Entreprenøren anses dessuten å ha oppfylt krav om bruk av lærling dersom ett av unntakene i forskrift om plikt til bruk av lærling i offentlige kontrakter av 17.12.2016 § 9 kommer til anvendelse.

33.2 Sanksjoner

Byggherren kan holde tilbake inntil 5 promille av kontraktssummen dersom ovennevnte plikter misligholdes, eller det er grunn til å tro at slikt mislighold vil inntreffe, og forholdet ikke blir rettet innen en rimelig frist gitt ved skriftlig varsel fra byggherren.

Dersom kravet om 5%, jf. punkt 33.1 annet ledd, ikke er nådd ved overtakelse, ilegges en bot på 5 promille av kontraktssummen. Boten reduseres forholdsmessig dersom arbeidstidene utført av lærlinger utgjør 4% eller mer av arbeidstidene på prosjektet. Boten skal betales i tillegg til eventuell dagmulkt for forsinkelse og annen dagmulkt etter kontrakten.

Alternativ 2: Det gjelder ingen lærlingeklausul for denne kontrakt.

34 Ytterligere avvik fra NS 8405/Avvik fra generelle kontraktsbestemmelser

.....
.....
.....
.....
.....

***

Vedlegg:

Blankett 1A - NS 8405 Sikkerhetsstillelse
Blankett 1B - NS 8405 Sikkerhetsstillelse
Blankett 2 - NS 8405 Forsikringsattest tingsforsikring
Blankett 3 - NS 8405 Forsikringsattest ansvarsforsikring
Blankett 4 - NS 8405 Bankgaranti for kontraktforskudd
Blankett 5 – NS 8405 Fullmakt

Blankett 1A - NS 8405 Sikkerhetsstillelse**GARANTIERKLÆRING**

Garanti nr. ....

Garantisten .....

organisasjonsnr. ....

stiller seg herved
overfor byggherren Statsbygg
Postadresse: Postboks 232 Sentrum, 0103 Oslo
Kontoradresse: Biskop Gunnerus' gate 6
Organisasjonsnr. 971 278 374

som selvskyldnerkausjonist for de kontraktsforpliktelse

entreprenøren .....

organisasjonsnr. ....

har i henhold til
kontrakt av .....

som gjelder prosjektnr..... bygg.....

kontraktnr..... navn.....

Garantien gjelder for entreprenørens kontraktsforpliktelse, herunder morarenter og inndrivelsesomkostninger, ved mislighold i utførelsestiden og reklamasjonstiden. Garantien i utførelsestiden gjelder også entreprenørens ansvar for forsinket fullføring.

Garantien begrenses til

kr ....., som utgjør 10 % av kontraktssummen, jf. NS 8405 pkt 2.8, for forhold som påberopes overfor entreprenøren senest ved overtakelsen av kontraktarbeidet.

Garantien reduseres deretter til

kr ....., som utgjør 3 % av kontraktssummen for forhold som påberopes overfor entreprenøren i de tre første årene av reklamasjonstiden, jf. NS 8405 pkt 36.7.

Garantien i utførelsestiden og i reklamasjonstiden kan samlet ikke gjøres gjeldende for mer enn 10 % av kontraktssummen. I reklamasjonstiden kan garantien samlet ikke gjøres gjeldende for mer enn 3 % av kontraktssummen.

Garantien gjelder i tre år fra overtakelse og under en hver omstendighet inntil krav som byggherren har mot entreprenøren, og som er fremsatt mot ham innen tre år fra overtakelse, er oppfylt. For det tilfelle at det har funnet sted delovertakelser, regnes de tre årene fra siste overtakelsesforretning.

Garantisten skal alltid varsles dersom kontrakten mellom byggherren og entreprenøren heves.

I henhold til denne garanti er byggherren ikke forpliktet til, ved avdragsutbetalinger til entreprenøren/leverandøren, å holde tilbake noen del av utført arbeids/leveranses verdi. Byggherren har således adgang til å honorere avdragsfakturaene fullt ut.

Garantistens ansvar er ikke begrenset på annen måte enn det som følger av bestemmelsene her.

En eventuell transport fra Statsbygg til ny garantikreditor vil bli skriftlig notifisert til Garantisten senest samtidig med transporten.

***

Garantisten aksepterer norsk rett og verneting i Norge (Oslo tingrett eller annet verneting som entreprenøren må akseptere) for eventuell tvist som involverer garantisten og relaterer seg til aktuell kontrakt.

..... den ...../.....20.....

.....
Bankens navn/stempel

.....
Underskrift

Blankett 1B - NS 8405 Sikkerhetsstillelse**GARANTIERKLÆRING**

Garanti nr. ....

Garantisten .....

organisasjonsnr. ....

stiller seg herved
overfor byggherren Statsbygg
Postadresse: Postboks 232 Sentrum, 0103 Oslo
Kontoradresse: Biskop Gunnerus' gate 6
Organisasjonsnr. 971 278 374

som selvskyldnerkausjonist for de kontraktsforpliktelser

entreprenøren .....

organisasjonsnr. ....

har i henhold til
kontrakt av .....

som gjelder prosjektnr..... bygg.....

kontraktnr..... navn.....

Garantien gjelder for entreprenørens kontraktsforpliktelser, herunder morarenter og inndrivelsesomkostninger, ved mislighold i reklamasjonstiden.

Garantien begrenses til

kr ....., som utgjør 3 % av kontraktssummen, jf. NS 8405 pkt 2.8, for forhold som påberopes overfor entreprenøren i de tre første årene av reklamasjonstiden, jf. NS 8405 pkt 36.7.

Garantien i reklamasjonstiden kan samlet ikke gjøres gjeldende for mer enn 3 % av kontraktssummen.

Garantien gjelder i tre år fra overtakelse og under en hver omstendighet inntil krav som byggherren har mot entreprenøren, og som er fremsatt mot ham innen tre år fra overtakelse, er oppfylt. For det tilfelle at det har funnet sted delovertakelser, regnes de tre årene fra siste overtakelsesforretning.

Garantisten skal alltid varsles dersom kontrakten mellom byggherren og entreprenøren heves.

I henhold til denne garanti er byggherren ikke forpliktet til, ved avdragsutbetalinger til entreprenøren/leverandøren, å holde tilbake noen del av utført arbeids/leveranses verdi. Byggherren har således adgang til å honorere avdragsfakturaene fullt ut.

Garantistens ansvar er ikke begrenset på annen måte enn det som følger av bestemmelsene her.

En eventuell transport fra Statsbygg til ny garantikreditor vil bli skriftlig notifisert til Garantisten senest samtidig med transporten.

***

Garantisten aksepterer norsk rett og verneting i Norge (Oslo tingrett eller annet verneting som entreprenøren må akseptere) for eventuell tvist som involverer garantisten og relaterer seg til aktuell kontrakt.

..... den ...../.....20.....

.....
Bankens navn/stempel

.....
Underskrift

Blankett 2 - NS 8405 Forsikringsattest tingsforsikring**FORSIKRINGSATTEST****Tingsforsikring i overensstemmelse med NS 8405 pkt 10.1**

Undertegnede forsikringsselskap bekrefter herved at tingsskadeforsikring er tegnet i overensstemmelse med NS 8405 pkt 10.1 og med nedenfor angitte polisenummer, forsikringssted, forsikringssum, forsikringstid og forsikringsvilkår.

Forsikringsselskapet kan i forsikringstiden bli fri sitt ansvar etter denne forsikringsattest

1. ved å varsle STATSBYGG minimum 30 dager før opphør av forsikringsdekningen dersom den sies opp eller av annen grunn faller bort.
2. ved at STATSBYGG mottar en tilsvarende og tilfredsstillende forsikringsattest som den foreliggende fra det forsikringsselskap som overtar forsikringsdekningen.

***

Forsikringstaker:

(Entreprenør)

Navn:.....

Adresse:.....

Organisasjonsnr: .....

Medforsikret: STATSBYGG**Forsikringsbevis nr:** .....**Forsikringssted:** .....**Prosjektnummer og navn:** .....**Byggets adresse:** .....**Forsikringssum:** .....

Forsikringen er dekket på 1. risikovilkår. Forsikringsgiver påtar seg ikke risikoen for at forsikringssummen er dekkende.

Forsikringstid: Forsikringen gjelder inntil alle arbeider vedrørende hele bygget, anlegget og/eller prosjektet er overtatt av byggherren.

Forsikringen omfatter: Det som til enhver tid er utført av kontraktsarbeidet.
Materialer byggherren har betalt forskudd for.
Materialer byggherren har overgitt i entreprenørens besittelse.

Forsikringens dekningsfelt:

Forsikringen er dekket etter følgende vilkår .....
(f.eks. Forsikringsselskap NN`s Prosjektforsikringsvilkår av 2017), som inneholder følgende generelle unntak:

1. Skade som direkte eller indirekte har sammenheng med krig, opprør eller alvorlige forstyrrelser av den offentlige orden.
2. Atomskade - uansett årsak - fra atoms substans, dog ikke skade forårsaket av radioisotoper som i henhold til lov er tillatt brukt.
3. Skade som skyldes setning i grunn eller svikt i fundament.
4. Skade ved svinn, underslag, og tyveri uten innbrudd.

Overfor STATSBYGG som medforsikret vil ikke andre unntak fra forsikringsdekning enn de som uttrykkelig fremgår av denne forsikringsattest bli gjort gjeldende.

***

Forsikringselskapet aksepterer norsk rett og verneing i Norge (Oslo tingrett eller annet verneing som entreprenøren må akseptere) for eventuell tvist som involverer forsikringselskapet og relaterer seg til aktuell kontrakt.

.....
Sted/dato

.....
Forsikringselskap

.....
Underskrift

Blankett 3 - NS 8405 Forsikringsattest ansvarsforsikring**FORSIKRINGSATTEST
Ansvarsforsikring i overensstemmelse med NS 8405 pkt 10.2**

Undertegnede forsikringsselskap bekrefter herved at ansvarsforsikring er tegnet i overensstemmelse med NS 8405 pkt 10.2 og de nedenfor angitte krav.

Forsikringsselskapet kan i forsikringstiden bli fri sitt ansvar etter denne forsikringsattest

1. ved å varsle STATSBYGG minimum 30 dager før opphør av forsikringsdekningen dersom den sies opp eller av annen grunn faller bort.
2. ved at STATSBYGG mottar en tilsvarende og tilfredsstillende forsikringsattest som den foreliggende fra det forsikringsselskap som overtar forsikringsdekningen.

***

Forsikringstaker

Forsikringsselskapet bekrefter at .....(entreprenøren)

organisasjonsnr: .....har tegnet ansvarsforsikring.

Forsikringspolise nr. ....

Forsikringssum

Forsikringssummen utgjør minst 150 G per skadetilfelle.

Forsikringstid

Forsikringen gjelder inntil alt kontraktarbeid, herunder reklamasjonsarbeid, er utført.

Forsikringens omfang

Det er inngått kontrakt mellom Statsbygg og entreprenøren om bygging/ombygging/påbygging

av.....

Prosjekt nr: .....

Adresse: .....

Forsikringen dekker erstatningsansvar for skade som entreprenøren og dennes underentreprenører kan påføre byggherrens eller tredjemanns person og ting i forbindelse med utførelsen av kontraktarbeidet.

Forbehold

Forsikringsselskapet bekrefter herved at forsikringsavtalen ikke inneholder bestemmelser som:

- reduserer byggherrens rett til å kreve forsikringsoppgjør direkte fra selskapet, eller
- kan redusere byggherrens krav på grunn av sikredes forhold **etter** at forsikringstilfellet er inntrådt, eller
- reduserer skadelidtes rettigheter overfor forsikringsselskapet i forhold til det som følger av forsikringsavtalelovens deklarasjonsbestemmelser.

***

Forsikringselskapet aksepterer norsk rett og verneing i Norge (Oslo tingrett eller annet verneing som entreprenøren må akseptere) for eventuell tvist som involverer forsikringselskapet og relaterer seg til aktuell kontrakt.

.....
Sted/dato.....
Forsikringselskap.....
Underskrift

Blankett 4 - NS 8405 Bankgaranti for kontraktsforskudd**BANKGARANTI FOR KONTRAKTSFORSKUDD**

Garanti nr.....

Ifølge ordre og for regning av

.....

som entreprenør/leverandør organisasjonsnr: ..... stiller vi oss som
selvskyldnerkausjonist like overfor Statsbygg som byggherre, i anledning av at det på kontrakt av

...../..... 20 ..... mellom forannevnte

som gjelder   prosjektnr.....   bygg.....

kontraktnr.....   navn.....

ytes et forskudd på kontraktsvederlaget med

NOK .....ink. mva

.....

Beløpet i bokstaver

Garantien gjelder for entreprenørens plikt til tilbakebetaling av forskuddet, herunder morarenter og inndrivelsesomkostninger ved mislighold relatert til den aktuelle tilbakebetaling.

Garantien gjelder inntil forskuddet er avregnet i tråd med avtalen mellom Statsbygg og entreprenøren.

Garantisten aksepterer norsk rett og verneing i Norge (Oslo tingrett eller annet verneing som entreprenøren må akseptere) for eventuell tvist som involverer garantisten og relaterer seg til aktuell kontrakt.

***

..... den ...../.....20 .....

.....

Underskrift